

SORMI SUUSSA: QUEER-ETIKETIN ABC

1. PERUSTEET

Etiketti = säännöstö, joka jossain määrin vaihtelee eri yhteisöjen välillä: eri maailmanosien välillä ja myös esim. maan sisällä eri yhteisöissä (esim. yhteiskuntaluokissa)

Hyvä käyttäytyminen = tapa, jolla tätä säännöstöä käyttää.

Tärkeää on ennen kaikkea huomaavaisuus, toisen ihmisen huomioiminen niin, ettei kenelläkään olisi epämukava, kiusaantunut olo, ettei kukaan tuntisi itseään oudoksi, ei-toivotuksi tai ei-tervetulleeksi. Nämä ovat erityisen tärkeitä tilanteissa, kun on itse emäntä tai isäntä.

Etikettiä ei ole tarkoitus käyttää pilkulleen ja jäykästi. On hyvä ottaa huomioon *konteksti*: tilanne, ympäristö ja yhteisö. Kunhan tietää miten on oikein käyttäytyä, voi käyttäytyä niin kuin haluaa. Poikkeukset ovat sallittuja ja tarpeen tehdäkseen käyttäytymisestä tilanteen huomioon ottavan, elävän ja luonnollisen. Aina ei tarvitse olla nöyrä osapuoli.

Hyvä pitää mielessä:

- ❖ Historialliset etiketit ja nykypäivän etiketti
- ❖ Etiketin konservatiivit ja liberaalit
- ❖ Etiketti uudistuu ja modernisoituu ajan mukana niin kuin kieli ja kielenkäyttö (esim. mikä ei aikaisemmin ollut sopivaa, voidaan pitää sopivana tänä päivänä)
- ❖ Ylempien yhteiskuntaluokkien etikettien jäljittelyä esiintyy – mutta toki kyseenalaistamisen arvoista.
- ❖ Etiketti ja hyvä käyttäytyminen yhdistetään usein muodollisiin tilaisuuksiin: juhlallisiin vastaanottoihin ja päivällisiin, tai muihin virallisiin tilaisuuksiin. Erikseen on protokolla, joka käsittelee seremonioiden muotoa.
- ❖ Hyvä käyttäytyminen on suotavaa myös arkipäivässä, tuttavien ja ystävien kesken.

Queer-etiketti?

Kuinka käyttäytyä queer-yhteisössä. Queer-etiketin voi myös ymmärtää normatiivisen, vallitsevan käyttäytymisoletuksen kyseenalaistamisena.

2. KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

Miten vihjaista hienotunteisesti uteliaalle sukulaistädille, ettei vastakkainen sukupuoli kiinnosta seksuaalisessa mielessä?

Älä saata sukulaistätiä noloon tilanteeseen. Anna hänen ymmärtää asian todellinen laita, mutta johdata keskustelu iloisesti eteenpäin esim. kertomalla jotain positiivista kumppanistasi tai kysy olisiko tädillä esitellä hyviä siippaehdokkaita. Tällä tavalla täti saa lisää aikaa reagoida ja sulatella asiaa.

Miten reagoida, jos työhaastattelussa kysytään asiattomia kysymyksiä kuten ”seurusteletko”?

Vastaa asiallisesti, että kysymys ei mielestäsi ole olennainen työn kannalta ja HYMYILE!

Tulisiko vieraita ihmisiä noteerata julkisilla paikoilla? Tulisiko kadulla kohdattua tuntematonta homoa/lesboa tervehtiä? Entä mitä pitäisi tehdä, kun homo tuijottaa (liian pitkään), mitä ilmeisimmin luullen lesboa mieheksi/homoksi?

Lievä huomioiminen ja puolihymy ovat kohteliasta esim. bussipysäkillä tai tuntemattoman homon/lesbon kohdattaessa. Jos sinua tuijotetaan kiusallisen pitkään tai luullaan väärän sukupuolen edustajaksi, voit esim. käydä kysäisemässä, ”Anteeksi, mistä me tunnemme?” tai yksinkertaisesti katso muualle tai ääritapauksessa poistu paikalta.

Ovatko poskisuudelmat suomalaisille suositeltava tervehtimismuoto?

Poskisuudelmat ovat Suomessa ylempien luokkien perua, mutta yleistymässä myös ”tavallisen kansan” keskuudessa. Queer-piireissä niillä usein korostetaan myös teatraalisuutta. Tervehdi poskisuudelman mikäli se tuntuu luonnolliselta. Huomaa, että poskisuudelma ei ole märkä suudelma, posket korkeintaan hipaisevat toisiaan. Poskisuudelmien määrä vaihtelee maittain: esim. Ranskassa yleisesti kaksi, mutta tietyillä alueilla kolme (ja joskus jopa neljä Pariisissa), Venäjällä kolme; EU-direktiivit edellyttävät kolmea poskisuudelmaa. Suomen oloihin queer-suositus poskisuudelmien määrästä on klassisen ranskalaisen tavan mukaisesti kaksi.

HUOM! Huomioi ihminen: muista tervehtiä ja hyvästellä – miten sen teet, ei ole niin paljon merkitystä.

Kuinka kauan muodollisessa tai puolimuodollisessa tilaisuudessa tulee notkia, esim. seminaarin vastaanotolla, cocktail-tilaisuudessa, muotokuvan paljastuksessa?

Minimиаika puoli tuntia, suositus kuitenkin n. tunti. Mikäli tilaisuudessa on paljon ihmisiä saattaa 15 minuuttiakin riittää (jos hiipii pois hissukseen). Mikäli muodollisessa tilaisuudessa on kunniavieras, ei pitäisi poistua ennen häntä. Queer-etiketti: Jos olet itse kunniavieras, etkä haluaisi poistua juhlista, ole poistuvanasi paikalta, naamioidu ja palaa bilettämään!

Olet ystäväsi kanssa istumassa iltaa ja keskustellette henkilökohtaisista asioista, mutta tuntematon henkilö pyrkii tunkeutumaan seuraanne. Miten torjut tunkeilijan ystävällisesti?

Kuuntele pari minuuttia, mitä vieraalla on sanottavaa, sen jälkeen totea, että oli hauska tavata ja toivota hymyillen hyvää illan jatkoa. Tai kerro vieraalle ystävällisesti, että asianne on yksityisluonteinen, ettekä toivoisi häiritteävän. Toivota mukavaa illan jatkoa.

Kuinka selvitä tyylikkäästi tilanteesta, jossa pitäisi esitellä kaksi henkilöä toisilleen, muttei muista toisen tai kummankaan nimeä?

Ensinnäkin on muistettava, että esittelyssä olennainen rooli on emännillä ja isännillä. Jos siis olet juhlien emäntä tai isäntä, keskity!

Aloita esittelemällä se henkilö, jonka nimen muistat ja pyydä toista osapuolta esittelemään itsensä. Jos et muista kummankaan nimeä, kierrä asia kertomalla jotain mikä saattaa yhdistää esiteltäviä toisiinsa, esim. ”Tehän olette molemmat marttoja, esitelkää toki itsenne”. Bimboudesta voi olla apua kiusallisissa nimien unohtamisissa tyyliin ”Voi että kun mä en ikinä muista nimiä...”

Onko tosi juttia pitää haarukkaa syödessä kovera puoli ylöspäin, siis niin, että haarukan päälle voi veitsellä laittaa ruokaa ja viedä koko lasti suuhun? Vai pitääkö esim. herneitä pyydystää haarukan piikkeihin ja syödä ne aina haarukalla lävistettyinä?

Ruokailuetiketti on suuri kappale, jossa on hienovaraisia eroja, jotka voivat sijoittaa henkilön niin maantieteellisesti kuin tiettyyn yhteiskuntaluokkaan. Yleissääntönä ruokapöydän ääreen voisi

suositella maltillista elehdintää ruokailuvälineillä. Tiettyyn rajaan asti voisi myös ottaa huomioon ruokailutilanteen yhteisön. Hyvä muistaa, että tietyissä kulttuureissa ja yhteisöissä maiskuttaminen ja myös pöytäliinan likaaminenkin on kohteliasta.

Haarukalla syöminen kovera puoli ylöspäin on osa brittiläisen yläluokan käyttäytymistä, ja herneiden asettaminen haarukan selälle on tosiaankin siihen kuuluva tasapainoiluakrobatiaa (jota aika-ajoin varmaankin harrastetaan yhä tänä päivänä).

Onko puolivirallisessa tapahtumassa (esim. työpaikan pikkujouluissa), jossa ei ole varsinaista isäntää, juttia kaataa itse viiniä omaan lasiin, vai tuleeko odottaa, että vierustoveri tajuaa tarjota viiniä? Ja siis vastaavasti kytätä naapurin lasia, josko hän kaipaisi tarjoajaa (vai voiko nainen etiketin mukaan ylipäättään koskea koko pulloon)?

Moderni etiketti ainakin Pohjois-Euroopassa sallii naisen koskemiseen pulloon. Kohteliasta on kuitenkin tarjota siitä ensiksi muille ja lopuksi kaataa omaan lasiin (jos pullossa siinä vaiheessa enää on mitään jäljellä – välttääkseen sellaista tulosta on lähes yhtä kohteliasta, jos tarjoaa vain vierustovereille ennen omaan lasiin kaatamista).

3. LOPUKSI

Opettava esimerkki

Illalliskutsuilla tarjottiin rapuja ja lautasen viereen oli katettu sitruunavesikulho sormien puhdistamista varten. Eräs vieras luuli vettä juomavedeksi ja joi sen. Kutsujen emäntä teki saman perässä, jottei vieras olisi nolostunut. Tarinan opetus on se, että älä ikinä saata toista kiusaantuneeseen olotilaan. Huonoa käytöstä on antaa vieraan ymmärtää, että on käyttäytynyt väärin! Hyvään käyttäytymiseen kuuluu huomaavaisuus eli pyrkimys siihen, ettei kenelläkään olisi epämukava tai kiusaantunut olo.

Hyvää lisälukemista, esim.:

<http://etiquette.brainsip.com/>